

1. Az ipari parkok szerepe a kormány befektetés-politikájában

Nikodémus Antal

Az ipari parkok története közel egy évtizede kezdődött Magyarországon helyi kezdeményezésre, a vállalkozások és a helyi önkormányzatok összefogásával. A 90-es évek közepén a kormányzati szervek is felismerték, hogy az ipari park a gazdaságfejlesztés egyik kiemelt fontosságú intézménye, ezért a parkok támogatására különböző elképzeléseket dolgoztak ki. 1997-től évente lehet pályázaton elnyerni az „ipari park” címet, 2001-ben pedig elkészült az ipari parkok fejlesztésének tízéves programja is.

Tanulmányom¹ első részében áttekintem a hazai ipari parkok fejlődésének történetét, a kialakult hálózat legfontosabb strukturális jellemzőit, majd az ipari parkok iránti befektetői, vállalkozói kereslet lényeges összetevőit. Ezt követően vázolom a legfontosabbnak ítélt kormányzati fejlesztési feladatokat.

1.1. A hazai ipari parkok ötéves története dióhéjban

Az ipari parkok kialakulása Magyarországon az 1990-es évek elején **spontán módon** indult meg², a vállalkozások (elsősorban multinacionális cégek) és a helyi önkormányzatok kezdeményezésére. Ezzel egy időben a kormány is felismerte, hogy az ipari park a gazdaságfejlesztés egyik igen fontos intézménye, amely egyaránt eszköze a befektetések ösztönzésének, a munkahelyteremtésnek, a technológiai szint emelésének, valamint a területi egyenlőtlenségek mérséklésének.

A **kormányzati szabályozás** 1997-ben kezdődött meg, az „Ipari Park” cím pályázati rendszer meghirdetésével, amelyet hamarosan különféle pályázati lehetőségek is követtek, elősegítve az ipari parkok infrastruktúrájának kiépítését. Ezt követően az ipari park, mint sajátos gazdaságfejlesztési intézmény rendkívül gyorsan fejlődött és terjedt. 2001-ig az ipari parkok száma és teljesítménye (árbevétele és

¹ A tanulmány alapjául szolgáló tervezet a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium Technológia-politikai Főosztályán készült, társszerzők: Bolla László, Gecse Gergely, Némon Zoltán, dr. Schulz Mária és Tóth János (a GKM Technológia-politikai Főosztály munkatársai).

² Az ipari parkok minimálisan 10 hektár nagyságú (és 20 hektárra bővíthető), infrastruktúrával ellátott, a jogszabályi feltételek mellett ipari vállalkozási célra kialakított területek, amelyek pályázati úton „Ipari Park” minősítést kapnak. Létesítésük célja, hogy korszerű infrastruktúrát, szolgáltatásokat és szakmai hátteret biztosítsanak az ipari termelő- és szolgáltató vállalatok letelepedéséhez, működéséhez.

exportja) 1997-hez képest több, mint ötszörösére nőtt, az ipari parkok vállalkozásai-ban foglalkoztatottak száma pedig megnégyszereződött.

Ennek a dinamikus növekedésnek köszönhetően 2001-re az ipari parkok már jelentős tényezőivé váltak az ország ipari termelésének: az itt működő vállalkozásokban dolgozik az **ipari foglalkoztatottak** 14 %-a, ezekben állítják elő az **ipari árbevétel** 26 %-át és az **ipari exportárbevétel** 38 %-át. Gazdasági súlyukat növeli az a tény, hogy nemcsak az ipari termelés növelésében és az új munkahelyek létrehozásában játszottak fontos szerepet, hanem a korszerű termelési eljárások, valamint modern technika alkalmazásában is. Ennek köszönhetően az ipari parkokban működő vállalkozások egy foglalkoztatottra jutó termelése az ipari átlag 1,9-szerese.

Az ipari parkokban az „Ipari Park” cím elnyerésének időpontjához viszonyítva a betelepült vállalkozások száma 660-nal, a foglalkoztatottak száma 44 ezerrel, a termelő beruházások összértéke összehasonlító áron 680 milliárd Ft-tal, a termelési érték pedig 2300 milliárd Ft-tal nőtt.

Jelenleg **155 ipari centrum** rendelkezik „Ipari Park” címmel, amelyek viszonylag egyenletesen oszlanak meg az ország területén, s így településeink 30 km sugarú körzetében legalább egy ipari park található (1.1. táblázat).

1.2. Az ipari parkok rendszerének strukturális sajátosságai

Az ipari parkok a hazai telephely-rendszer meghatározó kínálati bázisát adják, sajátos jellemzőkkel, csoportos, illetve egyedi karakterjegyekkel. Az új beruházások ugyanakkor differenciált és minőségi igényeket, keresletet támasztanak a magyar lokációs lehetőségekkel szemben. Alapkérdés a befektetői telephelyi kereslet és a rendelkezésre álló, illetve kifejleszhető ipari parki kínálat összehangolása, még hozzá úgy, hogy egy percre sem feledkezhetünk meg arról, hogy ez elsődlegesen **piaci alapon megvalósuló ingatlanfejlesztés**. Így közgazdasági természeténél fogva a következő pontokban vázolt jellemzőket abból a szempontból minősíthetjük, hogy azok mennyiben járulnak hozzá a hazai telephelyi bázisok értéknövekedéséhez.

(a) Évjárat szerinti differenciáltság

Az ipari park cím meghirdetésének első évében, **1997-ben** címet nyert ipari parkok létesítését többnyire egy-egy **multinacionális vállalat** betelepítése motiválta és további fejlődésüket is ez határozta meg. Ezekbe az ipari parkokba többségében nagy hatékonyságú, gyorsan növekedő, erősen exportorientált vállalkozások települtek be, amelyek az ipari termelés és az export növelésében, továbbá a technológiai szint és a foglalkoztatás bővítésében kiemelkedő eredményeket mutattak fel. Ezeknek az ipari parkoknak a többsége mára már érett ipari parknak tekinthető, nemcsak a betelepült vállalkozások és az ott dolgozók létszáma alapján, hanem a szolgáltatások minőségi fejlesztése révén is.

1.1. táblázat Az ipari parkok területi megoszlása

Régiók Megyék	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Össze- sen
Nyugat-Magyarország	5	2	5	3	1	0	16
Győr-Moson-Sopron	2	0	1	1	0	0	4
Vas	3	0	1	0	0	0	4
Zala	0	2	3	2	1	0	8
Közép-Dunántúl	9	6	3	4	1	1	24
Veszprém	2	4	1	2	0	0	9
Fejér	4	0	1	1	1	0	7
Komárom-Esztergom	3	2	1	1	0	1	8
Dél-Dunántúl	3	6	5	1	3	0	18
Baranya	1	1	2	0	2	0	6
Tolna	1	2	2	0	0	0	5
Somogy	1	3	1	1	1	0	7
Közép-Magyarország	2	8	5	3	6	2	26
Budapest	1	2	0	0	2	0	5
Pest	1	6	5	3	4	2	21
Észak-Magyarország	5	6	3	5	1	0	20
Nógrád	1	1	0	2	0	0	4
Heves	1	1	1	1	1	0	5
Borsod-Abaúj-Zemplén	3	4	2	2	0	0	11
Észak-Alföld	2	9	8	1	1	3	24
Szabolcs-Szatmár-Bereg	1	6	0	0	0	0	7
Hajdú-Bihar	1	1	3	1	0	0	6
Jász-Nagykun-Szolnok	0	2	5	0	1	3	11
Dél-Alföld	2	10	8	4	0	3	27
Békés	0	2	5	1	0	0	8
Csongrád	1	5	0	3	0	2	11
Bács-Kiskun	1	3	3	0	0	1	8
ÖSSZESEN	28	47	37	21	13	9	155

Azok az ipari parkok, amelyek **1998 és 2001 között** nyerték el az ipari park címet, általában önkormányzati kezdeményezésre, térségi gazdaságfejlesztési programként indultak el. Ezeknek a betelepítésénél a nagyobb részt **hazai piacra termelő kis- és középvállalkozások (KKV)** játszottak meghatározó szerepet. Ebből fakadóan ezeknek a parkoknak a fejlesztése viszonylag lassú, hiszen vállalkozói jellegükből adódóan az infrastruktúra kiépítéséhez és a szolgáltatások fejlesztéséhez szerényebbek a lehetőségeik. Ezek az ipari parkok még csak kezdeti fejlődési stádiumban vannak; az alpinfrastruktúra megteremtésénél vagy a betelepítésnél tartanak.

A szűkösebb beruházási lehetőségek miatt az 1998-ban létesült ipari parkok eszközellátottsága alig kétharmada, az 1999-ben és 2000-ben létesült parkoké pedig csak fele/harmada az 1997 évi alapítású parkok vállalkozásaira jellemző eszközellátottságnak.

(b) Területi differenciáltság

A Dunától nyugatra, illetve keletre fekvő országrészben **eltérő típusú fejlődés** játszódott le. A kezdeti időszakban létesült, nagyjából a multinacionális vállalatok letelepítésére szerveződött ipari parkok elsősorban az ország nyugati régióiba (Nyugat- és Közép-Dunántúlra) orientálódtak, míg a Dunától keletre eső térségekben nagyjából a hazai piacra termelő, alacsonyabb termelékenységű kis- és középvállalkozások adták az ipari parkok vállalkozói bázisát. A dunántúli régiók részben a nyugati exportpiacokhoz való közelségük, részben jó elérhetőségük, különösen jó közúti elérhetőségük miatt a külföldi tőkebefektetések preferált területei voltak.

(c) Az ipari parki szolgáltatások differenciáltsága

Az **ipari parki szolgáltatások** - különösen a minőségi szolgáltatások - **színvonal** összességében alacsonynak mondható. A parkok mindegyikében adottak az alapközművek (víz-, csatorna-, villamos energia-, ezen belül ipari áram-, gáz-, burkolt út, vezetékes telefonhálózat és a közvilágítás), de az ún. kiegészítő infrastruktúrát (Internet, ISDN, ADSL stb.) jelenleg csak a parkoknak mintegy fele tudja felajánlani a betelepülő cégeknek.

A **kiegészítő szolgáltatásokkal való ellátottság** jellemzően a kisebb parkokban gyengébb, a nagyokban ezek a szolgáltatások szinte általánosan rendelkezésre állnak. Egy reprezentatív felmérés szerint viszonylag kevés park biztosít a betelepült vállalkozások számára egyéb, nem infrastrukturális jellegű szolgáltatásokat. Mind az **adminisztratív szolgáltatások** (egyablakos ügyintézés, könyvvitel, vámügyintézés, bankkirendeltség, ügyvitel, üzemeltetés, cégek jogi képviselete), mind az **innovációs szolgáltatások**, mint pl. a különféle tanácsadási szolgáltatások, pályázatfigyelés stb. a legkiterjedtebben az 1997-ben címet elnyert ipari parkokban vannak jelen.

Az 1998-99-es években alapított parkokban már kisebb arányban szerveződtek meg ezek a szolgáltatások, míg a legutóbbi években alapított ipari parkok mindössze egy-két szolgáltatás nyújtására vállalkoznak. A nyújtott szolgáltatások és az ipari parkok évjárata közötti összefüggés egyértelművé teszi, hogy a szolgáltatási paletta bővítésére a parkok többségében csak **az alapvető infrastrukturális fejlesztések végrehajtását követően** kerül sor. Ezt igazolja az is, hogy egy reprezentatív felmérés szerint a közelmúltban létesült ipari parkok is jelentős szolgáltatás-bővítést terveznek.

Más összefüggésben a viszonylag szerény szolgáltatási kínálatban szerepet játszik az is, hogy a multinacionális vállalatok a szolgáltatásokat sok esetben saját

szervezésben oldják meg, a kis- és középvállalkozások igénye pedig esetenként nem éri el azt a volument (kritikus tömeget), amely mellett az ipari park számára kifizetődő lenne a szolgáltatás biztosítása. Az ipari parkok fejlesztésében ezért a kormányzati támogatásnak az infrastruktúra fejlesztése mellett a szolgáltatás fejlesztésére is ki kell terjednie.

(d) Az ipari parkok típusai kialakulásuk módja szerint

A befektetői telephelyválasztáshoz jó támpontot jelenthet az ipari parkok olyan tipizálása, amely a hazai jellemzőkből indul ki (1.2. táblázat). Az egész ország területén megfigyelhetők az ún. **zöldmezős ipari parkok**, amelyben a telephelyek és az alpinfrastruktúra a betelepülő vállalkozások igényei szerint viszonylag szabadon kialakíthatók. A korábban **ipari célra használt területeken**, a meglévő ipari ingatlanok hasznosítására is létrejöttek ipari parkok, illetve volt katonai objektumokban. Sajátosnak mondhatók az **agrár-jellegű** ipari parkok, valamint a **logisztikai központok** köré szerveződött létesítmények.

1.2. táblázat Az ipari parkok típusai kialakulásuk módja szerint

Az ipari park jellege	Főbb jellemzők	A jelleget leginkább megjelölő ipari parkok
Teljesen zöldmezős park	<ul style="list-style-type: none"> – az alpinfrastruktúra tervezett módon épült ki – az ipari telephelyek kialakítása viszonylag szabadon megválasztható – nagyobb tartalékterületek bevonása lehetséges – nincs környezetszennyezés 	Sopron, Győr, Sóstó, Alba és Déli Ipari parkok, Székesfehérvár, Marcali, Flextronics Sárvár és Zalaegerszeg, Nagyatád, Dunaújváros, Ráckeve, Rétság, Salgótarján, Hatvan, Szikszó, Tiszaújváros, Nyíregyháza, Debrecen (városi), Mezőtúr, Békéscsaba, Kalocsa
Korábban már az ipari park területén működő vállalkozásokat integráló parkok, jelentős zöldmezős területekkel	<ul style="list-style-type: none"> – az alpinfrastruktúra kiegészítő vagy bővítő jelleggel épült ki – az ipari telephelyek kialakítása viszonylag szabadon megválasztható – nagyobb tartalékterületek bevonása lehetséges – az ott működő vállalkozások nagyban segítették a szakmai arculat kialakulását 	Szombathely, Szentgotthárd, Esztergom, Kaposvár (városi), Eger, Sátoraljaújhely, Miskolc-Alsószolca, Orosháza, Szentés, Csongrád, Hódmezővásárhely, Berettyóújfalu, Szeghalom, Jászfényszaru
Korábban volt katonai területek, jelentős zöldmezős területekkel	<ul style="list-style-type: none"> – az alpinfrastruktúra általában felújításra, kiegészítésre szorult, bővítő jelleggel épült ki – az ipari telephelyek kialakítása általában kötöttségek mellett választható, – jelentős épület-felújítási és bontási munkákat kellett elvégezni 	Pápa, Dombóvár, Dunaföldvár, Air Ipari Park Veszprém

Volt ipari területek, döntően betelepült vállalkozásokkal, illetve üres ipari épületekkel	<ul style="list-style-type: none"> – az alpinfrastruktúra általában felújításra, kiegészítésre szorult – az ipari telephelyek kialakítása kötöttségek mellett lehetséges – jelentős épület-felújítási és bontási munkákat kellett elvégezni 	Ganz Zalaegerszeg, VIDEOTON Székesfehérvár, DIGÉP Miskolc, Ózd, Kálvária és SZEKO Ipari Parkok Szeged, Mezőhegyes, Sarkad, VIDEOTON Kaposvár, Törökszentmiklós
Agrár- jellegű ipari parkok	<ul style="list-style-type: none"> – az alpinfrastruktúra tervezett módon épült ki – az ipari telephelyek kialakítása viszonylag szabadon megválasztható – nagyobb tartalékterületek bevonása lehetséges – nincs környezetszennyezés – jelentős mezőgazdasági termelőközrete van élelmiszeripari, feldolgozóipari vállalkozásokat fogadhat 	Mórahalom, UNIVERSITAS Debrecen, Pacsa
Logisztikai központokból kialakult ipari parkok	<ul style="list-style-type: none"> – az alpinfrastruktúra tervezett módon épült ki – az ipari telephelyek kialakítása viszonylag szabadon megválasztható – nagyobb tartalékterületek bevonása lehetséges – nincs környezetszennyezés – az ipari park szakmai arculatát a logisztikai tevékenység határozza meg 	TRANSZ-SPED Debrecen, Rozália Ipari Park Biatorbágy, Üllői Ipari Park, Harbour Ipari Park Budapest

(e) Az ipari parkok fejlődési szakaszai

Az ipari parkok fejlődésének kibontakozásához - a nemzetközi tapasztalatok szerint - mintegy **7-10 évnél idősebb** van szükség, ez alatt jutnak el a parkok az induló stádiumból az érett szakaszba. A folyamatot **szakaszonként más-más fejlesztési súlypontok** jellemzik: az induló szakaszban történik az alpinfrastruktúra megteremtése, a növekedési szakaszban a tömeges betelepítés és a szolgáltatások gyors és minőségi fejlesztése, az érett szakaszban pedig a szolgáltatások differenciálódása. A jelenleg „Ipari Park” címmel rendelkező hazai ipari komplexumok közül mintegy 40 park már az érett szakaszba jutott, 38 növekedési szakaszban van, a parkok fele pedig fejlesztésük induló és kezdeti stádiumánál tart.

Az **érett parkok** többsége egyszersmind jó autópálya kapcsolódással is rendelkezik (példaként Győr, Tatabánya, Székesfehérvár -VIDEOTON, Sóstó, Alba Ipari Parkok -, Kecskemét - Városi, KÉSZ, Heliport Ipari Parkok -, Hatvan, Salgótarján, Miskolc-Alsózsolca említhető). Ezen az előnyön túl az érett parkok sokfajta és színvonalas szolgáltatást tudnak nyújtani a betelepült és ezután betelepülő vállalkozá-

soknak és kiépített kapcsolatrendszerük révén biztosítani képesek a területükön működő vállalkozások együttműködését egyetemekkel, kutató intézetekkel, technológia transzfer-központokkal és inkubátorházakkal is.

A fejlődésük kezdetén lévő parkok már rendelkeznek ugyan azzal a befektetők számára előnyös jellemzővel, hogy a betelepülők számára az alapvető infrastruktúrális szolgáltatásokat biztosítani képesek, de még további - különböző irányú - fejlesztések szükségesek ahhoz, hogy korszerű, sokfajta minőségi szolgáltatásra képes telephellyé váljanak. Tekintettel arra, hogy az ehhez szükséges beruházások viszonylag hosszú megtérülési idejűek, s ezért nem vonzzák a befektetőket, a szükséges fejlesztések többségükben csak állami támogatással valósíthatók meg.

(f) Az ipari parkok fejlesztésének eredményei

A hazai ipari parkok mindössze ötéves történetük alatt jelentős eredményeket tudnak felmutatni (1.3. táblázat). Jelenleg már 155 projekt viseli az „Ipari Park” címet (1997-ben 28, 1998-ban 47, 1999-ben 37, 2000-ben 21, 2001-ben 13, míg 2002 első félévében 9 pályázat volt eredményes).

1.3. táblázat Az ipari parkok legfontosabb jellemzői

Megnevezés	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Az ipari parkok száma (db)	28	75	112	133	146	155
Az ipari parkok területe (h)	2350	4950	6790	7590	8010	8400
Beépítettség (%)	21,5	30,0	34,5	32,9	38,4	38,6
Betelepült vállalkozások (db)	320	685	980	1495	1760	1884
Betelepülő vállalkozások által foglalkoztatott létszám (ezer fő)	27	59	82	110	115	118
Betelepült vállalkozások beruházása (Mrd Ft)	166	316	427	662	1003	1011
Betelepült vállalkozások árbevétele (Mrd Ft)	619	930	1651	2665	3294	3324
Betelepült vállalkozások export értékesítése (Mrd Ft)	514	698	1281	2211	2560	2571
Exportbevétel aránya (%)	83	75	78	83	78	77

*Megjegyzés: A 2002-re vonatkozó adatok az első félévben „Ipari Park” címet nyert pályázatok adataival növelt értékek

Az ipari parkok összterülete ma mintegy 8400 hektár. A parkok betelepítettsége változó, az átlagos arány 38,4 %, ami azt jelenti, hogy jelenleg mintegy 5200 hektár, többnyire alpinfrastruktúrával ellátott ipari telephely áll rendelkezésre a betelepülni szándékozó vállalkozások számára. Az ipari parkokat – függetlenül annak tulajdonosától – vállalkozásnak tekintjük. A vállalkozói és önkormányzati tőke együttesen jelenik meg az ipari parkok 52-55 %-ában, míg 40 %-ot meghaladó mértékű a magántőke által alapított parkok aránya.

(g) Állami részvétel az ipari parkok fejlesztésében

Az ipari parkok fejlesztését a gazdasági tárca már 1997-től egy **kétlépcsős pályázati rendszer** működtetésével segíti. Az első lépcső az „Ipari Park” cím pályázat, ami valójában egy minősítési eljárást jelent. A második lépcsőben a cím viselői pályázhatnak az ipari parkok különféle beruházásait segítő támogatásokra, állami társfinanszírozásra.³ Mivel az ipari parkok betelepítésének alapvető tényezője a parkokon belüli infrastruktúra megléte, az ipari parkok jelentős infrastruktúra-fejlesztéseket végeztek az elmúlt öt évben, amelyeket a Gazdasági Minisztérium - és 2001-ig a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium is – az említett pályázati formában támogatott. Ennek keretében 63 ipari parkban 19,3 Mrd Ft értékű infrastruktúra beruházás valósult, illetve valósul meg, amelyekhez a különböző forrásokból 8,22 Mrd Ft támogatás állt rendelkezésre. A támogatások megoszlása:

• GM (GFC-ből, ill. REGÉC-ből)	4,30 Mrd Ft
• FVM (központi TFC-ből)	2,10 Mrd Ft
• Decentralizált területfejlesztési forrásból	0,94 Mrd Ft
• PHARE támogatásból	0,88 Mrd Ft

Az ipari parkok infrastruktúrájának megteremtéséhez biztosított támogatások igen komoly beruházásösztönző hatást gyakoroltak a vállalkozókra (1.1. melléklet). A kormányzati támogatások jelentős nagyságú magántőkét mobilizáltak, hiszen a 2001-ig a GM és az FVM előirányzataiból nyújtott támogatásokhoz **négyszeres nagyságú privát tőke társult** és ehhez hasonló volt az önkormányzatok, valamint a Területfejlesztési Tanács által nyújtott támogatások tőkemobilizáló hatása is. Ez másként megfogalmazva azt jelenti, hogy 100 Ft költségvetési támogatás 500 Ft-értékű beruházás megvalósításához járult hozzá az ipari parkokban.

(h) Az ipari parkok beruházás-hatékonysága

Az ipari parkok **értékelésének kulskérdése**: az ott beruházott összegek mekkora termelési kapacitást hoznak létre, azaz mekkora az árbevétel (illetve a gazdaság egészére vonatkozóan a bruttó termelési érték) növekedésével mért beruházási hatékonyság?

³ Az ipari parkokra vonatkozó szabályozás garanciát is tartalmaz a címmel vállalt kötelezettségek teljesítésére. A garancia érvényesítésének alapja a parkok monitoringja, évenkénti beszámolója és a beszámoló ellenőrzése, valamint a cím elnyerését követő öt év elteltével az öt évre vállalt teljesítmény megvalósulásának az ellenőrzése. Az ötéves ellenőrzésre első ízben ebben az évben kerül majd sor, amikor a címet 1997-ben elnyert 28 ipari park átvilágítása megtörténik, s a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium ennek eredményétől függően megerősíti, vagy megvonhatja a cím viselésének jogát.

A számításokat elvégeztük az ipari parkokra, az ipar egészére, valamint a gazdaság egészére vonatkozóan egyaránt⁴. A számítások eredményei szerint az ipari parkok **beruházás-hatékonysága jóval magasabb**, mint az ipar, illetve a nemzetgazdaság beruházás-hatékonysága. A nemzetgazdaságban az 1997-2001 közötti négy év átlagában egységnyi beruházási ráfordítással 0,6 egységnyi többlet termelési értéket állítottak elő, az iparban 1,0 egységnyit, az ipari parkokban pedig 1,662 egységnyit. A becslés tehát azt az eredményt adta, hogy az ipari parkok beruházás-hatékonysága az ipari átlagnak több mint másfélszerese, a nemzetgazdasági átlagnak pedig több mint két és félszerese.

Természetesen fontos lehet a számítások pontosítása (a vámszabadterületi forgalmi halmozódások kiszűrése, a szolgáltatások alulértékeltségének korrigálása, a föld és egyéb erőforrások, infrastrukturális háttér figyelembevétele, a deflátorok és teljesítményadatok pontosítása stb.), de ezek aligha változtatják meg érdemben a fenti arányokat. Összegezve elmondható, hogy az ipari parkok átlagosan igen hatékony beruházásokat hajtottak végre, illetve jól használták ki az ipari parkokban rendelkezésre álló erőforrásokat és munkaszervezési lehetőségeket.

(i) Az ipari parkok a befektetési stratégia meghatározó tényezői szerint

Az előző pontokban az ipari parkok különféle jellemzőinek bemutatásával egyben igazolást nyert azon állítás, hogy a **befektetési stratégia lényeges telephelyi fejlesztési bázisát** az ipari parkok jelentik. Összefoglalva az eddigieket, a befektetések, beruházások számára az ipari parkok az alábbi előnyöket tudják nyújtani:

- ✓ **alapinfrastruktúrával ellátottak** (ezen belül jelentős körülmény az, hogy az energia, víz-, szennyvíz-, csapadékvíz ellátás/elvezetés hatósági alapengedélyei rendelkezésre állnak),
- ✓ az ipari park területe **építési szempontból rendezett** (településrendezési terv, környezetvédelmi hatósági engedély), ezért a beruházás igen rövid idő alatt megkezdhető,
- ✓ az ipari parkok **bővíthetők**, többségük rendelkezik olyan zöldmezős területtel, amelyek 6-10 ha területű (egybefüggő) telephely kialakítását – nagy beruházások számára – lehetővé teszik,
- ✓ az ipari parkok rendelkeznek olyan **megvalósíthatósági vizsgálat** (tanulmány)al, amely a befektetői döntésekhez szükséges alapadatokat tartalmazza.

⁴A vizsgálatokat az árváltozások hatását kiszűrve, volumenben végeztük. Az ipari parkok termelésnövekedésénél alsó becslést adtunk, kiszűrve minden olyan termelésnövekedést, amely hacsak részben is, de nem biztos, hogy összefüggött a beruházással. Az ipari parkokban eszközölt beruházások tényleges hatékonysága így feltehetően kedvezőbb, mint a számított.

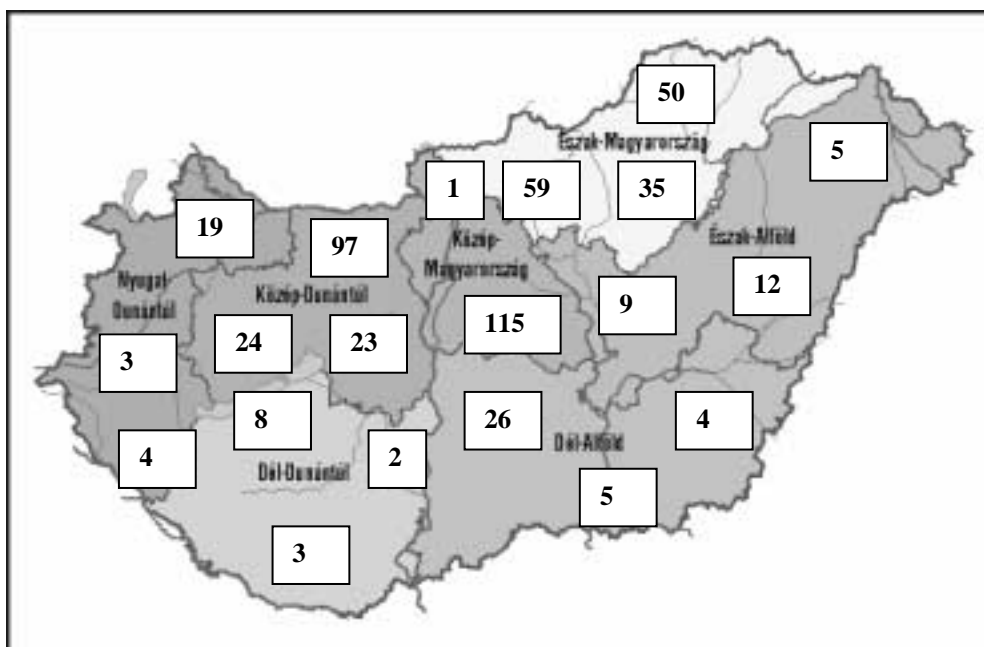
1.3. Az ipari parkok iránti kereslet fontosabb jellemzői

A befektetők telephellyel kapcsolatos igényeiről a rendelkezésünkre álló információk felhasználásával igyekeztünk olyan szempontok szerint képet nyerni, amely megítélhetővé teszi azt, hogy az ipari parkok nyújtotta telephelyi kínálat mennyiben felel meg a befektetők által támasztott keresletnek.

(a) A befektetői kereslet területi jellemzői

Abban a korábban már említett tényben, hogy az ipari parki termelés és export meghatározó hányada még ma is az ország nyugati régióiba települt ipari parkokban koncentrálódik, egyéb regionális adottságok mellett meghatározó szerepet játszott az, hogy ezekben a térségekben a legjobbak a globális és **az európai piacokba való hálózati bekapcsolódás** lehetőségei, s ezért a külföldi befektetők ezeket a területet részesítik előnyben. Ez a telephely választási szempont továbbra is meghatározó jelentőséggel bír, amit az ITDH által regisztrált, az ipari parkokkal kapcsolatos külföldi befektetői megkeresések területi megoszlása is igazol. (Megjegyzendő, hogy ezeknek a megkereséseknek a nagy száma önmagában is az ipari parkok telephelyi értékét jellemzi.)

1.2. ábra Az ipari parkok felkeresésének gyakorisága

A 1.1. ábrán feltüntetett megyénkénti megkeresések száma egyértelművé teszi az ipari parkok fejlődésének és az autópálya ellátottságnak a kapcsolatát, hiszen az **autópálya megléte vagy hiánya** dönti el, hogy az európai hálózatokhoz való kapcsolódás lehetséges-e, vagy sem. A befektetői érdeklődés középpontjában a Dunántúl északi felében, az M1 autópálya mentén fekvő megyékben (Győr-Moson-Sopron, Komárom-Esztergom), továbbá az épülő M3 autópálya által érintett Észak-magyarországi régió megyéiben és az M5 autópálya meglévő szakasza mentén (Kecskeméttel, illetve Kiskunfélegyházával bezárólag) működő ipari parkok állnak. A Dél-Dunántúlon az Alföld déli részén és az Észak-alföldi régió megyéiben viszont jóval szerényebb volt az érdeklődés, a Dél-Dunántúlon pedig alig tapasztalható. Az Észak-magyarországi és az Észak-alföldi régió keresettség közötti különbség egyértelművé teszi, hogy az autópálya (ez esetben az M3), mint a hálózati kapcsolódás alapja, milyen óriási jelentőségű az általa bekapcsolt térség fejlődésére nézve.

Természetesen a **megyéken belül** is lényeges különbség van az egyes ipari parkok beruházásvonzó szerepében. E tekintetben domináns szerepe van pl. Komárom-Esztergom megyében a Tatabányai, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a Miskolc-Alsószolcai és Tiszaújvárosi, Bács-Kiskun megyében pedig a Kecskeméti ipari parkoknak. Magas az érdeklődések aránya a Pest megyei ipari parkok iránt is, ahol nem beszélhetünk olyan érdeklődési differenciálódásról, mint az előzőekben említett megyéknél.

(b) A befektetői kereslet beruházás-típus és telephely-méret szerinti jellemzői

Magyarországon a befektetői/beruházói igények alapján a különféle befektetések **telephely igényét méretük** alapján célszerű elkülöníteni, megadva a befektetés-ösztönzésben közreműködő kormányzati szervek javasolt feladatait (1.4. táblázat).

Egy-egy nagyobb befektetési projekt esetében lehetséges, sőt egyes esetekben szükséges is lehet az **egyedi elbírálás**, beleértve még az extra kedvezményt jelentő támogatásokat is. Javasoljuk ezért, hogy jogszabályban szabályozott módon legyen lehetőség a nemzetgazdaság számára kiemelkedő gazdasági hatású projektek esetében olyan extra kedvezmények/támogatások nyújtására is, amelyekre korábban nem volt mód, s amelyek elősegíthetik, hogy Magyarország minél több nagyberuházást vonzzon. Kormányrendelet szabályozhatná például azt, hogy a gazdasági és közlekedési miniszter kötelessége (a pénzügy-miniszterrel közösen) a Kormány elé terjeszteni az ilyen jellegű befektetői szándék támogatásának lehetőségét, módját, a támogatás feltételeit, a beruházótól elvárt garanciákat. (A támogatással kapcsolatos állami döntések lassúsága, a döntési kompetenciákkal kapcsolatos szabályozatlanság miatt ugyanis korábban több nagyberuházástól estünk el.)

Az 1.4. táblázatban foglaltak megítéléséhez tudni kell, hogy jelentős számú hazai ipari park rendelkezik 50-100 hektárnyi, illetve annál nagyobb területtel, s a parkok többségének **lehetősége van területbővítésre** is. Ez egyszersmind azt is jelenti, hogy a fenti táblázatban szereplő befektetői projekt-típusok területigényét a parkok jelentős része ki tudja elégíteni, illetve jelentős számú park rendelkezik mindazokkal

az adottságokkal, amelyek a befektetők minőségi követelményeinek kielégítését biztosítják (közlekedési adottságok, belső és külső infrastruktúra megléte, kapcsolatrendszer, önkormányzati támogatások stb.).

1.4. Az ipari parkok főbb kormányzati fejlesztési feladatai

Az ipari parkokról a gyakorlatban is bebizonyosodott, hogy fontos gazdaságpolitikai célok (munkahelyteremtés, gazdasági növekedés, befektetésvonzás, vállalkozásfejlesztés stb.) elérésében hatékony gazdaságfejlesztési eszközként funkcionálnak. Emiatt az ipari parkok további fejlesztése is fontos kormányzati feladat marad, amelynek **stratégiai célja:**

- ✓ a korszerű infrastruktúrával ellátott, minőségi szolgáltatásokat és kapcsolatokat biztosító telephely iránti kereslet és az ipari parkok által biztosított kínálat összehangolása,
- ✓ a támogatáspolitikában a hatékonysági követelmények és a szelekció erősítése,
- ✓ különféle közgazdasági eszközökkel ösztönözni a vállalkozások ipari parkokba való betelepülését, elősegítve ezzel az erőforrások közös kihasználásából származó előnyök realizálását,
- ✓ a támogatások súlypontjának áthelyezése az ipari parkokról az azokba betelepülő vállalkozásokra, a szolgáltatások fejlesztésének meggyorsítása érdekében,
- ✓ az innovációs parkok létrejöttének elősegítését biztosító közgazdasági feltételek megteremtése.

Rövid távon a legfontosabb operatív feladatként jelentkezik, hogy az első pályázati körben, azaz öt éve „Ipari Park” címet elnyert vállalkozásoknál el kell végezni a cím-szerződésben előírt és vállalt kötelezettségek értékelését. Ehhez és a továbblépéshez is szükség van a parkok monitoring rendszerének fejlesztésére, annak érdekében, hogy a felülvizsgálat során reálisan megítélhető legyen, hogy melyek a fejlődőképes és melyek a sikertelen projektek.

1.4. táblázat A befektetések főbb telephely-igényei

Beruházás befektetési jellemzői	Telephely igény	A befektető főbb igénye(i)	Közreműködők a befektetés-ösztönzésben	Megjegyzés (javaslat)
A) Igen nagy projekt	15 ha felett	<ul style="list-style-type: none"> • jó közlekedési adottságok, • komplex külső-belső infrastruktúra megléte, vagy gyors megépíthetősége (közművek, utak) • gyors építési lehetőség • helyi adók alóli mentesség, • központi adókedvezmények, • foglalkoztatási támogatás 	<ul style="list-style-type: none"> • GKM, • más érintett tárcák, • ITD-H, • Regionális Fejlesztési Tanácsok, • Önkormányzatok 	<p>Jogsabályok által rendezett viszonyok szükségesek: Korm. rendelet adjon lehetőséget a GKM-nek, hogy a PM-el közös Kormány előterjesztést tehessen a</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ rendkívüli kedvezmények köréről, ➤ a beruházás (több tárcát is érintő) támogatásáról
B) Nagy projekt	4-15 ha	<ul style="list-style-type: none"> • u.a. mint az A)-nál 	<ul style="list-style-type: none"> • u.a. mint az A)-nál, • ipari parkok 	<ul style="list-style-type: none"> • az ipari parkok egy része lehet célterület • javaslat: u.a. mint az A)-nál
C) Közepes projekt	1-4 ha	<ul style="list-style-type: none"> • komplex külső-belső infrastruktúra megléte, vagy gyors megépíthetősége (közművek, utak) • gyors építési lehetőség, helyi adók alóli mentesség 	<ul style="list-style-type: none"> • u.a. mint az A)-nál, • ipari parkok, • egyéb ipari területek tulajdonosai 	<ul style="list-style-type: none"> • az ipari parkok majdnem mindegyike lehet célterület, • meglévő (barna mezős) ipari területek
D) KKV szektor beruházásai	1 ha-ig	<ul style="list-style-type: none"> • lehetőleg komplex infrastruktúrával ellátott terület, • bérelhető/lízingelhető ipari épület, • szolgáltatások igénybevételének lehetősége 	<ul style="list-style-type: none"> • elsősorban ipari parkok, • inkubátorházak, vállalkozói házak 	<ul style="list-style-type: none"> • az ipari parkok mindegyike lehet célterület

1.1. melléklet Az ipari parkok infrastrukturális beruházásai

(1997-2002. május)

Kedvezményezett	GM összes támogatás (Ft)	Beruházás összes értéke (Ft)	Megye	Megjegyzés (*)
1997-BEN TÁMOGATÁST NYERT PÁLYÁZATOK				
KAPOSVÁR FLANDRIA Inkub.	50 000 000	218 000 000	SOMOGY	
Hatvan	9 000 000	30 000 000	HEVES	
Győri Ipari Park	46 100 000	153 700 000	GYŐR	
ALBA Ipari Zóna	52 900 000	176 300 000	FEJÉR	
VIDEOTON Holding	62 700 000	209 000 000	FEJÉR	
Szentgotthárd	49 400 000	268 500 000	VAS	
INNONET Győr	26 500 000	242 800 000	GYŐR	
Pécs Közüzemi Rt.	107 400 000	294 000 000	BARANYA	
Ajka Ipari Park	113 000 000	403 000 000	VESZPRÉM	
Marcali Ipari Zóna	24 400 000	81 300 000	SOMOGY	
1997 ÖSSZESEN	541 400 000	2 076 600 000		
1998-BAN TÁMOGATÁST NYERT PÁLYÁZATOK				
Egri Ipari Park Kft.	103 020 000	589 000 000	HEVES	
Sopron Város Önkorm.	50 000 000	435 000 000	GYŐR	
Pécs Ipari Park Kft.	24 200 000	158 000 000	BARANYA	
Debrecen Város Önk.	34 400 000	180 300 000	HAJDÚ	
Pápa Város Önkorm.	26 700 000	110 500 000	VESZPRÉM	
Nyíregyháza Város Önkorm.	38 600 000	190 000 000	SZABOLCS	
Mórahalom Város Önkorm.	36 600 000	146 600 000	CSONGRÁD	
Salgótarján Kft.	57 500 000	350 600 000	NÓGRÁD	
Nagyatád Város Önkorm.	46 800 000	228 200 000	SOMOGY	
Jászfényszaru Ipari P. Kft.	18 855 000	85 100 000	SZOLNOK	
Flextronics I. P. Zalaegerszeg	35 700 000	165 100 000	ZALA	
Paks Ipari Park Kft.	43 000 000	209 900 000	TOLNA	
INNOPARK KHT Dunaujváros	29 800 000	131 300 000	FEJÉR	
Mátészalka Város Önk.	23 700 000	121 000 000	SZABOLCS	

Csongrád Város Önk.	39 200 000	168 200 000	CSONGRÁD	
Layer Kft. Szeghalom	15 700 000	65 700 000	BÉKÉS	
Dunaföldvár Város Önkorm.	12 100 000	59 800 000	TOLNA	
Balassagyarmat Város Önkorm.	46 900 000	207 200 00	NÓGRÁD	
Tiszaújváros Invest Rt.	100 000 000	1 015 800 000	BORSOD	
Kunszentmiklós Város Önkorm.	18 800 000	75 100 000	BÁCS	
1998 ÖSSZESEN	801 575 000	4 485 200 000		
1999-BEN TÁMOGATÁST NYERT PÁLYÁZATOK				
MOBILPARK Kht. Cegléd	89 600 000	295 000 000	PEST	
Szentes Város Önkorm.	14 900 000	81 500 000	CSONGRÁD	
Ráckeve Város Önk.	72 100 000	362 000 000	PEST	
Hódmezővásárhely Város Önk.	53 900 000	268 000 000	CSONGRÁD	
Salgó Vagyon Kft. Salgótarján	103 000 000	508 000 000	NÓGRÁD	
B. Váll. Öv. Kft. Be- rettyóújfalu	95 000 000	460 000 000	HAJDU	
1999 ÖSSZESEN:	428 500 000	1 974 500 000		
2000-BEN TÁMOGATÁST NYERT PÁLYÁZATOK				
Ipari Projekt Hungária Kft. Tatabánya	74 000 000	370 000 000	KOMÁROM	
KÉSZ Kft. Szeged	49 200 000	246 000 000	CSONGRÁD	
Nyíregyháza Város Önkorm. II.	59 400 000	297 000 000	SZABOLCS	
INNOPARK Dunaújvá- ros II.	32 000 000	165 600 000	FEJÉR	
Ország Középe Ipari P. Kft. Újhartyán	72 900 000	384 700 000	PEST	
Mohácsi Vagyonkezelő Kft.	21 100 000	105 500 000	BARANYA	
2000 ÖSSZESEN:	308 600 000	1 568 800 000		
2001-BEN TÁMOGATÁST NYERT PÁLYÁZATOK				
Orosháza Város Önkormányz.	20 500 000	382 000 000	BÉKÉS	
Kiskunhalas V. Önk.	36 700 000	193 400 000	BÁCS-KISKUN	

Várpalota Ipari Park Kft.	64 500 000	365 500 000	VESZPRÉM	
Polgár-Inveszt Kft. Polgár	92 200 000	498 300 000	HAJDU-BIHAR	
Törökszentmiklós Ip.Fejl. Kft.	81 800 000	528 800 000	SZOLNOK	
Gyomaszolg Kft Gyomaendrőd	50 600 000	277 500 000	BÉKÉS	
Szikszó V. Önkormányzata	11 600 000	123 900 000	BORSOD	
Kunszentmárton Ipari Park Kft.	44 300 000	230 300 000	JÁSZ-NK-SZOLN	folyamatban
Győri Ipari Park Kft	20 800 000	104 000 000	GYŐR	
Budaörsi Ipari Park Kft.	100 000 000	655 000 000	PEST	
Pápai Ipari Park Kft. III. ütem	14 700 000	73 400 000	VESZPRÉM	
Miskolc-Alsózsolca I. P. Kft.	56 000 000	279 800 000	BORSOD	folyamatban
Szolnoki Ipari Park Kft.	100 000 000	1 319 000 000	SZOLNOK	szerződés-kötés előtt
Kecskeméti Ipari P. (Város Önkorm.)	24 500 000	122 500 000	BÁCS-KISKUN	
Mezőtúri Ipari Park Kft.	58 500 000	292 600 000	JÁSZ-NK-SZOLN.	
VIDEOTON Ipari P. Kaposvár	11 400 000	69 930 000	SOMOGY	
Rétsági Ipari Park	16 640 000	83 190 000	NÓGRÁD	
Strigonium Rt. Esztergomi I. P.	34 790 000	182 910 000	KOMÁROM-E.	folyamatban
Tatabánya Ipari Park III.	14 520 000	55 000 000	KOMÁROM-E.	
Dabas V. Önkormányzata	82 150 000	413 920 000	PEST	folyamatban
Gyöngyös Ipari Park Fejl. Kft.	22 400 000	112 200 000	HEVES	folyamatban
Debreceni Ipari Park Kft. II.	40 000 000	250 000 000	HAJDU-BIHAR	folyamatban
Topeerini Hungária Kft. Vác	100 000 000	519 800 000	PEST	folyamatban
2001 összesen	1 098 600 000	7 132 950 000		

2002-BEN TÁMOGATÁST NYERT PÁLYÁZATOK				
Serena Ipari Park Siklós	100 000 000	200 000 000	BARANYA	szerződés- kötés előtt
KÉSZ Kft. Kecskemét	226 403 000	548 116 000	BÁCS-KISKUN	folyamatban
CBA Ker. Kft. Alsónémedi	250 000 000	548 837 000	PEST	folyamatban
Gödöllői K. és Agrár Ipari Park	200 000 000	582 610 000	PEST	folyamatban
Debreceni UNIVERSITAS Kht.	300 000 000	300 000 000	HAJDU-BIHAR	szerződés- kötés előtt
2002 összesen	1 076 403 000	2 179 563 000		
MIND ÖSSZESEN:	4 255 078 000	19 417 613 000		

A megjegyzés nélküli projektek befejeződtek